

อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

นางส้มลิ้ม วอนขอพร

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๘

ณ เมรุวัดอนงคาราม ธนบุรี

อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

นางส้มลิ้ม วอนขอพร

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๘

ณ เมรุวัดอนงคาราม ธนบุรี

คำนำ

ในงานฌาปนกิจศพ คุณส้มลิ้ม วอนขอพร ข้าพเจ้าประสงค์จะจัดพิมพ์หนังสือแจก เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่คุณส้มลิ้ม และเพื่อเป็นบรรณาการแด่ท่านที่ได้กรุณามาเป็นเกียรติแก่งานนี้ด้วย ข้าพเจ้าจึงได้ไปเรียนหารือกับท่านเจ้าคุณพระสาสนานุรักษ์ ซึ่งท่านก็ได้กรุณาช่วยค้นหาหนังสือที่ท่านเจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสรมหาเถระ อดีตเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม ได้เคยแสดงพระธรรมเทศนา ชื่อว่า " ธรรมจริยากถา " และคำกลอนสั่งสอนกุลบุตรกุลธิดาให้รักการศึกษาเล่าเรียน ชื่อว่า "ตรุณานุศาสน์" นอกจากนี้ท่านเจ้าคุณพระสาสนานุรักษ์ยังได้กรุณาเขียน "คติธรรม" ส่งมาพร้อมด้วยคำถวายทานต่าง ๆ และท่านพระสมุห์ คำ อหึสโก แห่งวัดพิชัยญาติการาม ก็ได้กรุณาเขียน "คติธรรม" มาลงพิมพ์ในหนังสือนี้ด้วยเช่นกัน เมื่อข้าพเจ้าอ่านแล้วมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง มีความปรารถนาใคร่จะได้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่มแจกในงานฌาปนกิจศพครั้งนี้ และข้าพเจ้าเห็นว่า เมื่อครั้งที่คุณส้มลิ้มยังมีชีวิตอยู่ ก็มีความเคารพนับถือในท่านเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ เป็นอย่างมาก หากคุณส้มลิ้มมีทิพยญาณสามารถหยั่งทราบความดำริของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเข้าใจว่าวิญญาณของ คุณส้มลิ้ม คงชื่นชมโสมนัสและซาบซึ้งในพระคุณที่ท่านเจ้าคุณพระสาสนานุรักษ์ และท่านสมุห์คำได้มีมุทิตาจิตช่วยจัดการให้จนสำเร็จเรียบร้อย

หากท่านที่ได้อ่านหนังสือนี้แล้วเห็นว่ามีคุณประโยชน์แก่ท่าน ก่อให้เกิดกุศลเจตนาอันดีงาม ข้าพเจ้าขอให้ความดีนั้นจงได้สำเร็จแก่คุณส้มลิ้ม วอนขอพรขอให้กุศลบุญราศีที่ข้าพเจ้าและท่านที่เคารพนับถือได้ร่วมกันบำเพ็ญตลอดมา จงบังเกิดแก่คุณส้มลิ้มให้ได้เสวยผลแห่งความสุขอยู่ในสุคติตามควรแก่สัมปรายภพจงทุกประการ

นนท์ วอนขอพร

นางส้มลิ้ม วอนขอพร

ชาตะ พ.ศ. ๒๔๕๖

มตะ พ.ศ. ๒๕๐๗

ประวัติ

ของ

นางส้มลิ้ม วอนขอพร

นางส้มลิ้ม วอนขอพร เป็นบุตรตรีคนใหญ่ของหมื่นพิฆาฏปรไชย (ยิ้ม) และนางหรุ่น รักสัจจะ เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๔๕๖ มีน้องสาวร่วมบิดามารดาเดียวกันคือ นางบุญหลง รักสัจจะ เมื่อมีอายุเจริญวัยสมควรแก่การครองเรือนแล้ว ได้แยกครอบครัวอยู่กินกับนายนนท์ วอนขอพร แต่ยังคงช่วยมารดาประกอบอาชีพค้าขายอยู่ เพราะบิดาได้ถึงแก่กรรมเมื่อนางส้มลิ้มยังเยาว์

นางส้มลิ้ม วอนขอพร มีบุตรธิดารวม ๘ คนคือ

๑. น.ต. เสนาะ วอนขอพร ร.น.

๒. น.ส. สนอง วอนขอพร

๓. นายประพันธ์ วอนขอพร

๔. นายโสภณ วอนขอพร

๕. นายแพทย์ บุญลือ วอนขอพร

๖. นายชุมพล วอนขอพร

๗. นายเอก วอนขอพร

๘. ด.ญ. นิลวรรณ วอนขอพร

นางส้มลิ้ม วอนขอพร ได้ป่วยเป็นโรคเบาหวานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ลูก ๆ ได้พยายามรักษาพยาบาลเป็นอย่างดี ต่อมาเมื่อประมาณสองปีมานี้ ได้มีโรคหัวใจเข้าแทรกและก็ได้พยายามรักษามาจนสุดความสามารถตลอดมาจน วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ เวลา ๐๗.๕๐ น. นางส้มลิ้ม วอนขอพร ก็ได้ถึงแก่กรรมด้วยอาการอันสงบ สิริรวมอายุได้ ๕๒ ปี

คำไว้อาลัย

วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ ๒๕๐๗ เวลาประมาณ ๐๗.๐๐ น. เศษ เป็นวันที่ข้าพเจ้ามิอาจจะลืมได้ตลอดชีวิตของข้าพเจ้าที่ผ่านมา เพราะข้าพจ้า ต้องสูญเสียภรรยาที่รักยิ่งของข้าพเจ้าไปอย่างกระทันหัน ต่อหน้าบุตร หลาน และญาติมิตรซึ่งกำลังชุมนุมกันอยู่พร้อมหน้า เนื่องจากโรคหัวใจกำเริบสุดที่จะแก้ไขได้ทันท่วงที ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ข้าพเจ้า บุตรหลานญาติมิตร ตลอดจนผู้ที่ได้ประสพเหตุการณ์ต้องพลอยเศร้าสลดใจเป็นที่สุด

สำหรับข้าพเจ้าแล้วขอรับว่าจะต้องเศร้าและอาลัย พร้อมทั้งเสียดายไปจนตลอดชีวิต เพราะข้าพเจ้าได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันตลอดมา ได้ซาบซึ้งในน้ำใจอันโอบอ้อมอารีของเธอดี ยากที่จะหาสตรีใดที่มีความเป็นแม่บ้าน มีความรักบุตรเสมอเหมือนได้ เป็นต้นว่าบุตรต้องการสิ่งใดซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาแล้วเป็นต้องขวนขวายหามาให้สมความปรารถนาจนได้ทุกคน ไม่ว่าจะต้องลำบากยากเย็นอย่างใด ยอมเสียสละทุกอย่างโดยไม่มีความรังเกียจเลย แม้ว่าตัวของเธอเองจะมีโรคประจำตัวอยู่ สุขภาพก็ไม่สมบูรณ์นักยังคอยเป็นห่วงลูกอยู่ตลอดเวลา แม้กระทั่งล้มป่วยหนักถึงต้องไปรับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลถึงสองครั้ง แต่จิตใจก็ยังเป็นห่วงลูก ๆ อยู่เสมอ ข้าพเจ้าต้องคอยปลอบประโลมใจตลอดมา

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ข้าพเจ้าอดที่จะคิดถึงคุณงามความดีของเธอมิได้ และจะจารึกอยู่ในจิตใจของข้าพเจ้าอยู่ตลอดไปจนถึงที่สุดแห่งชีวิต ข้าพเจ้า

ก็ทราบดีแล้วว่ามนุษย์ก็ดี หรือสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายก็ดี เมื่อเกิดแล้วก็จะต้องถึงแก่การดับสูญด้วยกันทุกรูปทุกนาม จะหนีไปไม่พ้นอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นยาจกเข็ญใจ มหาเศรษฐี หรือผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ยิ่งใหญ่เพียงใดก็ตาม ก็จะหนีความตายไม่ได้อย่างแน่นอน เพราะเป็นของเที่ยงแท้ที่สุด แต่ก็ยังอดที่จะคิดถึงและสงสารไม่ได้

เมื่อวาระนี้มาถึงข้าพเจ้าก็ได้แต่ทำบุญอุทิศส่วนกุศล พร้อมทั้งอธิษฐานขอให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณส้มลิ้ม วอนขอพร ภรรยาที่รักของข้าพเจ้าจงประสพความสุขสำราญ สถิตอยู่ในสรวงสวรรค์ทิพยวิมาน และหากเป็นไปได้ข้าพเจ้าปรารถนาขอให้ได้พบ และได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขตลอดไปทุกชาติ ๆ

อนึ่ง นับแต่วันที่คุณส้มลิ้ม วอนขอพร ได้จากโลกนี้ไป จวบจนถึงวันฌาปนกิจศพของเธอ แม้ว่าข้าพเจ้าจะโศกเศร้าเสียใจในการจากไปของเธอเพียงใดก็ตาม ข้าพเจ้าก็ยังได้รับความเมตตากรุณาและ ให้ความเห็นอกเห็นใจจากพระคุณเจ้า ท่านเจ้าคุณพระสาสนานุรักษ์ แห่งวัดอนงคาราม และพระสมุห์คำ อหึสโก แห่งวัดพิชัยญาติการาม ท่านทั้งสองนี้ มีพระคุณแก่ครอบครัวของข้าพเจ้าตั้งแต่ครั้งบิดามารดายังมีชีวิตอยู่จนปัจจุบันนี้อย่างเอนกอนันต์ ไม่ว่าผู้ใดจะเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างไร หรือมีเหตุขัดข้องด้วยเรื่องใดก็ตาม ท่านทั้งสองต้องให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัว ของข้าพเจ้าทันทีอย่างมิเห็นแก่ความลำบากเลย นับว่าพระคุณท่านทั้งสองนี้มีพระคุณต่อครอบ

ครัวของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก ข้าพเจ้าจะขอจารึกพระคุณนี้ตลอดไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สำหรับมิตรสหายของลูกทั้งชายและหญิงทุกคน ข้าพเจ้าต้องขอกล่าวด้วยความชื่นชมอย่างจริงใจไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า เป็นผู้มีความขยันและมีความอุตสาหะในการงานเป็นอย่างมาก เท่าที่เห็นการกระทำของพวกเธอทุกคนแสดงถึงความเคารพนับถือให้ความสนิทสนมเปรียบประดุจญาติอันสนิท ช่วยทำงานทุก ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นงานหนักหรืองานเบา ถึงแม้ว่างานนั้น ๆ ไม่เคยทำหรือทำไม่ได้ก็ยังอุตส่าห์พยายามที่จะทำให้ได้ โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย อดหลับอดนอนก็ทนทำจนสำเร็จ

ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจะขอระลึกถึงคุณงามความดี ของพวกเธอทั้งหลายตลอดไป และขอตั้งจิตอธิษฐานให้คุณพระศรีรัตนตรัยได้โปรดดลบันดาลให้พวกเธอได้รับความสำเร็จในการศึกษา ให้มีความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน และขอให้มีความสุขเกษมสำราญชั่วนิรันดร์

นนท์ วอนขอพร

อาลัยถึงแม่

วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ เป็นวันที่ลูกได้ขาดพระประจำบ้านไปองค์หนึ่ง หมดผู้ให้ความรักความอบอุ่นใจ นับแต่นี้ไปลูกก็ต้องเป็นลูกที่กำพร้าแม่ ลูกไม่นึกเลยว่าแม่จะด่วนจากลูกในสภาพเช่นนั้น แม้กระทั่งเวลาจะผ่านเลยหนึ่งปีภาพที่แม่ไม่มีลมหายใจก็ยังปรากฏอยู่ในจิตใจของลูกอยู่เสมอมิรู้ลืม นึกขึ้นมาครั้งใดน้ำตาแห่งความคิดถึงจะขึ้นมาครองจักษุของลูก ความรักความเสียดายยังไม่เสื่อมคลายไปจากใจของลูก แม่อยู่ไม่เพียงแต่ลูกเท่านั้น ยังมีคนอื่น ๆ ในบ้านที่พลอยมีความอบอุ่นใจไปกับลูกด้วย แม่จากไปด้วยจิตอันเป็นกุศล ลูกเชื่อว่าแม่คงไปสู่สุคติ และลูกปรารถนาให้แม่เป็นเช่นนั้น ต่อแต่นี้ไปลูกจะไม่ได้เห็นหน้าแม่อีกแล้ว

ด้วยกุศลบุญราศีที่ลูกได้ร่วมบำเพ็ญมาตั้งแต่วันที่แม่จากลูกไปจนถึงวันฌาปนกิจนี้ ลูกขอน้อมอุทิศส่วนกุศลที่ลูกจะพึงได้รับ จงสำเร็จแก่แม่ ขอให้แม่ได้เสวยสุขอยู่ในสุคติสัมปรายภพ หากจุติในภพใดขออย่าได้มีโรคภัยเบียดเบียฬ มีอายุยืนนาน และขอได้มาเป็นแม่ที่รักและบูชาของลูกในทุก ๆ ชาติ

จากลูก

แม่จ๋า

ต่อไปนี้อ๊อดจะไม่ได้กล่าวคำนี้อีกแล้ว นับตั้งแต่วันที่แม่ของอ๊อดไม่มีลมหายใจ อ๊อดแสนจะเศร้าใจและมีความรู้สึกอ้างว้างว้าเหว่ใจสุดประมาณ เพราะเท่ากับเป็นสัญญาณบอกให้อ๊อดได้รู้ว่า ต่อไปนี้อ๊อดจะต้องเป็นลูกที่กำพร้าแม่ เสมือนหนึ่งอ๊อดได้ขาดร่มโพธิ์แก้วไปเสียแล้ว อ๊อดก็รู้อยู่เหมือนกันว่าคนเราเกิดมาแล้วต้องตายทุกคน แต่อ๊อดยังเล็กมากนัก เกินกว่าที่อ๊อดจะทำใจให้เป็นปรกติได้ อ๊อดยังต้องการไออุ่นจากอกแม่ ยังต้องการฟังคำที่พร่ำสั่งสอนอบรมให้เป็นเด็กดี และยังต้องการเห็นแม่ชะเง้อมองที่ประตูคอยการกลับจากโรงเรียนของอ๊อด ภาพของแม่ ยังฝังใจเตือนอ๊อดอยู่มิลืมเลือน อ๊อดรู้ว่าแม่รักอ๊อดและห่วงอ๊อดมาก เพราะแม่มีลูกผู้หญิงน้อยประกอบกับอ๊อดเป็นลูกคนเล็กของแม่ด้วย แม่ก็ยิ่งห่วงมาก ไม่มีใครอีกแล้วในโลกนี้ที่จะรักและเป็นห่วงอ๊อดเท่ากับแม่ ทำให้อ๊อดนึกถึงบทสวดมนต์ให้ระลึกถึงคุณบิดามารดาตอนหนึ่งว่า

เปรียบหนักชนกคุณ ชนนีคือภูผา
ใหญ่พื้นพสุนธรา ก็ บ เทียบ บเทียมทัน
เหลือที่จะแทนทด จะสนองคุณานันต์
แท้ปูชไนยอัน อุดมเลิศประเสริฐคุณ

หากชาติหน้ามีจริงอ๊อดขอเกิดเป็นลูกที่รักของแม่อีกนะจ๊ะ

ด้วยกุศลผลบุญที่อ๊อดได้ร่วมบำเพ็ญกับพ่อและพี่ ๆ อ๊อดขออุทิศให้แม่ หากแม่จะมีญาณวิถีสามารถหยั่งทราบได้ ขอให้กุศลผลบุญได้สนองแก่แม่ที่รักและบูชาของอ๊อดจงได้ประสพ ความสุขเกษมสำราญในสุคติสัมปรายภพนั้น ๆ เทอญ

จากลูกอ๊อดของแม่
นิลวรรณ วอนขอพร

คติธรรม

สพฺพํ เภทปริยนฺตํ เอวํ มจฺจาน ชีวิตํ

ชีวิตของสัตว์เหมือนภาชนะ ซึ่งล้วนมีความสลายเป็นที่สุด

อันชีวิตของสัตว์อุบัติมา
ก็เหมือนภาชนะดินและหินผา
ล้วนมีความแตกสลายหายกายา
มรณาเป็นที่สุดมนุษย์สัตว์

อปฺปกญฺจิทํ ชีวิตพาหุ ธีรา

ปราชญ์กล่าวว่าชีวิตนี้น้อยนัก
ชีวิตคนหมุนเวียนเปลี่ยนกระแส
เกิดแล้วแค่เจ็บตายย่อมหมายชัด
ปราชญ์ท่านกล่าวว่าน้อยไม่คอยผลัด
สู่ป่าชัฏแน่วแน่ไม่แปรคำ

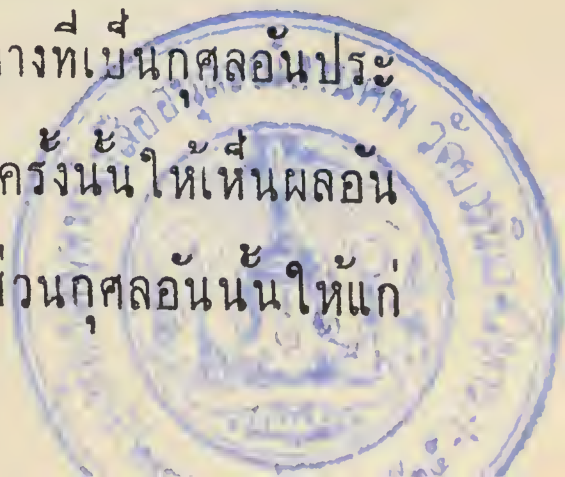
พระสาสนุรักษ์
คณะ ๒ วัดอนงคาราม

รูป ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ

ในการฌาปนกิจศพ คุณส้มลิ้ม วอนขอพร ณ ฌาปนสถานวัดอนงคาราม ธนบุรี ในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๘ บรรดาเจ้าภาพพร้อมด้วยบุตรธิดา มีความประสงค์ใคร่จะให้ข้าพเจ้าเขียนคติธรรมเพื่อพิมพ์เป็นบรรณาการในการฌาปนกิจศพของท่านผู้ตาย เพราะผู้ตายเป็นผู้ที่มีอุปการคุณแก่ข้าพเจ้าตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งจะหาอะไรเปรียบได้ยากยิ่ง คุณส้มลิ้มได้จากพวกเราไปโดยไม่มีวันที่จะกลับมาอีก ทิ้งความเศร้าโศกสลดใจไว้แก่บุตรธิดาซึ่งเป็นที่รักของตน ตลอดถึงญาติพี่น้องและผู้ที่ตนเคารพนับถือ "ส้มลิ้ม" ก่อนจากพวกเราไปได้ป่วยเป็นโรคเบาหวานมาหลายปี และภายหลังก็มีโรคหัวใจแทรกเข้ามาอีก แต่ก็ยังไปไหนมาไหนได้ตามปกติ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ผู้ตายพร้อมด้วยสามีได้เป็นกรรมการจัดการทอดกฐินสามัคคี ณ วัดศรีบูรณาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ โดยจัดเป็นกฐินสามัคคี แม้ข้าพเจ้าเองก็ได้ร่วมเป็นกรรมการด้วย บรรดากรรมการทั้งหลายได้แจ้งให้ผู้ที่จะไปร่วมในงานกฐิน ไปพร้อมกันที่สถานีรถไฟสายแม่กลอง (วงเวียนใหญ่) รถไฟออกจากสถานีเวลา ๐๘.๐๐ น. ครั้นถึงวันดังกล่าวข้าพเจ้าพร้อมด้วยคณะซึ่งจะไปร่วมในงานทอดกฐินได้ออกจากวัดเวลาประมาณ ๐๗.๓๐ น. ถึงสถานีรถไฟเวลา ๐๗.๔๐ น. สิ่งที่ข้าพเจ้าคาดไม่ถึงก็พลันเกิดขึ้น ซึ่งตนได้ลงจากรถยนต์จะไปที่สถานีรถไฟ ได้เห็นบุตรและญาติพี่น้องได้ช่วยอุ้มเอาร่างอัน

หมดสติของส้มลิ้มขึ้นรถเพื่อไปส่งยังโรงพยาบาลศิริราช แต่รถยนต์ไปยังไม่ถึงโรงพยาบาล ปรากฏว่าส้มลิ้มได้ขาดใจตายในระหว่างกลางทางนั้นเอง อนิจจา ความเศร้าสลดใจก็พลันบังเกิดแก่ข้าพเจ้าเมื่อได้ทราบข่าวของผู้ที่มีอุปการคุณซึ่งไปร่วมในการทอดกฐินสามัคคี แม้บรรดาท่านผู้เคารพนับถือที่ไปในงานคราวนั้น เมื่อได้ทราบว่าส้มลิ้มได้จากพวกเราไปโดยไม่มีวันที่จะกลับมาร่วมการกุศลอีกแล้ว การเดินทางไปทอดกฐินในคราวนั้น พวกเราทุก ๆ คนตั้งใจที่จะไปร่วมสนุกรื่นเริงในงานทอดกฐิน กลับได้รับความเศร้าสลดตลอดทั้งผู้ที่ไปร่วมในงาน เมื่อถวายกฐินเสร็จแล้วก็รีบเดินทางกลับทันที โดยเฉพาะข้าพเจ้าพร้อมด้วยท่านเจ้าคุณสาสนานุรักษ์ วัดอนงคาราม และบุตรธิดาของผู้ตายได้รีบกลับเข้ากรุงเทพ ฯ ก่อน มาถึงบ้านได้มองเห็นร่างของ ส้มลิ้ม วอนขอพร อันปราศจากวิญญาณเสียแล้ว ข้าพเจ้าได้พิจารณาเห็นเจตนาดีว่า ผู้ตายนั้นมีจิตเป็นกุศลที่จะไปร่วมในงานทอดกฐิน แต่หาได้ระลึกคำนึงถึงสิ่งที่ไม่แน่นอนแห่งสังขารร่างกายของตนไม่ ว่ามีพลานุภาพอันยิ่งใหญ่เหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมด คือความตาย จะต้องได้ประสพทุกคน แต่ส้มลิ้มได้จากไปในคราวนี้ เป็นการจากไปอย่างแปลกประหลาดที่สุดในชีวิตของข้าพเจ้ายังไม่เคยประสพมาก่อนเลย

ฉะนั้น การที่ส้มลิ้มได้จากสามี บุตรธิดา และท่านที่เคารพนับถือไปในคราวนี้นั้น จึงมองเห็นเจตนาของผู้ตายเป็นไปในทางที่เป็นกุศลอันประเสริฐ ถ้าหากผลบุญอันใดที่จะเกิดจากการทอดกฐิน ในครั้งนั้นให้เห็นผลอันยิ่งใหญ่ในภายหน้าก็ดี ในปัจจุบันก็ดี ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนกุศลอันนั้นให้แก่

ส้มลิ้มผู้จากเราไป การตายของส้มลิ้ม แม้จะจากพวกเราไปแล้วก็เพียงแต่สังขารร่างกายเท่านั้น แต่ความดีความชอบยังเป็นอนุสรณ์แก่สามี บุตรธิดาและญาติพี่น้อง ตลอดท่านที่เคารพนับถือหาได้เสื่อมสลายไปไม่ ถึงจะจากไปก็เพียงแต่ร่างกายเท่านั้น ส่วนชื่อเสียงหาได้จากพวกเราไปไม่ ดังพุทธภาษิตที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นนั้นว่า

รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ ฯ

รูปกายของสัตว์ทั้งหลายย่อมแตกสลายไป ส่วนชื่อและสกุลย่อมไม่สูญ ฯ

อนึ่ง บุญกุศลอันใดที่สามี บุตรธิดา ตลอดท่านที่เคารพนับถือได้บำเพ็ญอุทิศส่วนกัลปนาผลให้แก่ส้มลิ้มมาแต่ต้นจนถึงวันฌาปนกิจศพนี้ ขอผลบุญกุศลอันที่ได้กล่าวมาแล้วจงได้สนองให้ส้มลิ้ม จงประสพตามคติวิสัย แม้จะอยู่ในสถานพิมานใด ขอผลบุญจงตามสนองให้แก่ส้มลิ้มมีความสุขในสถานนั้น ๆ ทุกประการ ถ้าหากส้มลิ้มหยั่งทราบด้วยญาณวิถีโดยทางใดทางหนึ่ง ที่สามีบุตรธิดา ตลอดท่านที่เคารพนับถือ ได้บำเพ็ญอุทิศให้ในคราวนี้ ขอได้รับส่วนกุศลทักขิณาวิสัยในทุกสถานนั้น ๆ ด้วย

พระสมุห์ คำ อหึสโก

วัดพิชัยญาติการาม ธนบุรี

๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๘

ธรรมจริยากถา

ของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทฺธสรมหาเถระ

ธมฺมญฺจเร สุจริตํ น ตํ ทุจฺจริตํ จเร
ธมฺมจารี สุขํ เสติ อสฺมึโลเก ปรมฺหิ จ ฯ

บัดนี้ จะวิสัชนาพระธรรมเทศนาในธรรมจริยากถา พรรณนาอานิสงส์การประพฤติสุจริตธรรม เพื่อเป็นแนวทางแห่งธรรมานุธรรมปฏิบัติ แก่พุทธศาสนิกชนบริษัทผู้ใคร่ต่อธรรมปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา อนุรูปแก่กุศลจริยาสัมมาปฏิบัติ ซึ่งเจ้าภาพพร้อมด้วยญาติมิตรจัดการบำเพ็ญให้เป็นไป ณ สมัยโอกาสนี้ พอสมควรแก่กาลเวลา

ก็บุคคลเราที่เกิดมาในโลกนี้ ล้วนต้องการความสุข เกลียดความทุกข์ด้วยกันทุกคน ข้อนี้ไม่มีใครปฏิเสธแน่นอน เพราะความสุขเป็นของดีอันใคร ๆ ก็ปรารถนาต้องการจะให้เกิดมีขึ้นแก่ตนและพวกพ้องของตน ส่วนความทุกข์เป็นของชั่วก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งกายและใจ จึงไม่มีคนอยากได้และปรารถนา แต่ผลที่ได้รับย่อมมีแตกต่างกันในชีวิตของแต่ละคนที่เกิดมา กล่าวคือบางคนก็ได้รับความสุขสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์และเกียรติคุณ เจริญรุ่งเรือง มีโรคน้อย มีอายุยืน มีสติปัญญาฉลาดหลักแหลมเป็นอันดี บางคนได้รับความทุกข์เดือดร้อนยากจนทรพลอนาถามีโรคมาก อายุสั้นพลันตาย เป็นคนโง่เขลาเบาปัญญา จะเล่าเรียนศึกษาสิ่งใดก็ไม่สำเร็จผล ที่ต่างกันเช่น

นี้ก็เพราะความประพฤติของตนเป็นต้นเหตุ ผู้ใดประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ตั้งอยู่ในศีลธรรมสัมมาปฏิบัติ ผู้นั้นย่อมจะได้รับความสุขทั้งชาตินี้และชาติหน้า ผู้ใดประพฤติทุจริตด้วยกาย วาจาใจ ผู้นั้นย่อมจะได้รับความทุกข์เดือดร้อนทั้งโลกนี้และโลกหน้า รวมความว่าสุจริต ความประพฤติดีเป็นเหตุให้เกิดสุขทุจริต ความประพฤติชั่วเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งสอนให้ละชั่วประพฤติดี และให้รู้สึกอยู่เสมอว่าเรามีกรรมคือความกระทำเป็นของ ๆ ตน เราทำกรรมดีหรือกรรมชั่วไว้อย่างไร เราจะต้องได้รับผลของกรรมนั้น สมเด็จพระบรมศาสดาทรงเห็นผลดังกล่าวมานี้ จึงตรัสพระธรรมเทศนาแก่สมเด็จพระพุทธบิดาสุทโธทนะชนกาธิบดี โดยพระบาลีดังยกขึ้นไว้ในเบื้องต้นว่า

ธมฺมญฺจเร สุจริตํ น ตํ ทุจฺจริตํ จเร
ธมฺมจารี สุขํ เสติ อสฺมึ โลเก ปรมฺหิ จาติ

ซึ่งแปลความตามพระคาถานั้นว่า บุคคลควรประพฤติธรรมให้สุจริต อย่าควรประพฤติธรรมนั้นให้เป็นทุจริต เพราะว่ากัลยาณบัณฑิตผู้ได้นามว่าธรรมจารีบุคคล ย่อมอยู่เป็นสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังนี้ พระพุทธภาษิตข้อนี้ตรัสเตือนให้ผู้หวังผลคือความสุขประพฤติแต่สุจริตธรรม ห้ามมิให้ประ-พฤติทุจริตธรรม อันเป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์เดือดร้อน แล้วทรงแสดงผลแห่งสุจริตว่า สามารถให้เกิดสุขได้ในโลกทั้งสอง คุณสมบัติส่วนดีงามอันเกิดแต่ทวารทั้งสาม คือ กาย วาจา ใจ ของบุคคลเป็นทางให้เกิดผล คือประโยชน์สุขเป็นกำไร รักษาผู้ประพฤติไว้มิให้ตกต่ำ ได้นามว่าสุจริตธรรมในที่นี้เมื่อจัดจำแนกแยกประเภทออกไปมีมากมายหลายอย่างเหลือที่จะพรรณ-

นา จะยกขึ้นวิสัชนาแต่โดยเอกเทศสรุปนัยสุจริตธรรม ท่านจัดไว้ตามหน้าที่ของบุคคลผู้บำเพ็ญเป็น ๔ ประการ คือ กาย วาจา ใจ ที่บริสุทธิ์สะอาดเป็นไปในระหว่างญาติต่อญาติ เรียกว่าญาติธรรมประการหนึ่ง การแสดงไมตรีจิตระหว่างมิตรต่อมิตร เรียกว่ามิตรธรรมประการหนึ่ง ไตรทวารส่วนชอบเป็นไปในท่านผู้ใหญ่ เพื่อเหนี่ยวรั้งน้ำใจของผู้น้อยไว้ให้อยู่ในอำนาจอันชอบธรรม เรียกว่าสังคหธรรมประการหนึ่ง ไตรทวารเป็นไปในผู้น้อยเพื่อแสดงความเคารพนับถือผู้ใหญ่เหนือตน หรือตอบแทนอุปการะของผู้อื่นที่มีอยู่แก่ตน เรียกว่ากตัญญูกตเวทิตาธรรมประการหนึ่ง รวมเป็น ๔ ประการ มีความอธิบายพิสดารออกไปว่า การทำความอุดหนุนแก่ญาติผู้สืบสายโลหิตมาแต่บรรพบุรุษและบรรพสตรี ไม่เลือกว่าใกล้ชิดสนิทห่างตามสมควรแก่กำลังและโอกาส เช่น เห็นหมู่ชนที่เป็นญาติมีความทุกข์ร้อนหรือขาดแคลนมาสู่สำนักตนแล้วไม่หลีกเลี่ยงรับรองช่วยเหลือเกื้อกูลตามความสามารถ หรือเมื่อมีโรคาพาธเบียดเบียน เช่นเวลาป่วยไข้ ก็ช่วยรักษาพยาบาล มีให้อาหารและหยูกยา หาแพทย์มาช่วยรักษา เป็นต้น แม้หมดโอกาสทางอื่น เพียงแต่ไปมาเยี่ยมกันเพื่อแสดงน้ำใจดีเท่านี้ ก็เรียกว่าประพฤติญาติธรรมได้ และเมื่อญาติถึงกาลทำลายขันธ์ล่วงลับไปตามธรรมดาของสังขารแล้วอุตสาหะมาบำเพ็ญกุศลอุทิศผลส่งไปให้ตามธรรมเนียม รวมเรียกญาติธรรม ในที่นี้ และคำว่าญาติไม่ประสงค์เฉพาะแต่ผู้เกี่ยวเนื่องกันดังพรรณนามาแล้ว แม้ผู้อื่นนอกออกไปจากญาติ แต่มีความพิศวาสคุ้นเคยกันมาก ท่านก็เรียกว่าญาติ หรือบางทีจะยิ่งกว่าญาติธรรมดา สมด้วยกระแสพระพุทโธวาทที่ตรัสไว้ว่า "วิสฺสาสา ปรมา ญาติ" ผู้คุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง ดังนี้

เพราะฉนั้นเมื่อบุคคลมาทำความอุดหนุนแม้แก่ผู้อื่นที่คุ้นเคยกัน โดยตั้งสมานฉันท์เสมอญาติด้วยสามารถความรักใคร่และนับถือ ก็เรียกว่าประพฤติญาติธรรมเป็นคุณสำคัญในพระพุทธศาสนาแม้พระบรมศาสดาผู้เป็นอัครบุคคลเลิศล้นล่วงสามัญสัตว์ ก็ยังทรงปฏิบัติในญาติธรรมจริยา ข้อนี้พึงเห็นนิทัศนนัยเมื่อครั้ง เสด็จไปทรงห้ามทัพพระเจ้าวิฑูฑภาราช ซึ่งยกไปเพื่อล้างพระประยูรญาติศากยวงศด้วยสามารถทรงอาฆาตไว้ในพระทัยเป็นตัวอย่างในทางญาติธรรม ญาติสงเคราะห์

อนึ่ง การสงเคราะห์ญาติทรงนับเข้าในมงคลอันอุดมประการหนึ่งในมงคล ๓๘ ประการ สมด้วยพระพุทธบรรหารในมงคลสูตรว่า "ญาตกานญฺจ สงฺคโห อนวชฺชานิ กมฺมานิ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ" ความว่าการสงเคราะห์แก่ญาติและกรรมที่ไม่มีโทษเป็นมงคลอันสูงสุด เพราะเป็นเหตุแก่การบรรลุคุณอันพิเศษทั้งในปัจจุบันและสัมปรายภพด้วยประการฉนี้ การแสดงไมตรีจิตระหว่างเพื่อนด้วยสามารถตักเตือนกันให้ประพฤติคุณความดี และเกื้อกูลกันและกันตามควรแก่หน้าที่และโอกาส ทั้งเวลาที่มีชีวิตอยู่หรือล่วงลับไปแล้วเรียกว่ามิตรธรรม เป็นคุณสำคัญสำหรับบุคคลส่วนหนึ่ง เพราะคนเราจะอยู่โดยลำพังคนเดียวไม่ได้ จำจะต้องอาศัยผู้อื่นในกิจการบางอย่างที่เหลือวิสัยของคน คนเดียวจะพึงทำให้สำเร็จได้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นเหตุข้อนี้ จึงทรงแสดงผลแห่งการคบเพื่อนไว้ว่า "อตฺถมฺหิ ชาตมฺหิ สุขา สหายา" เมื่อกิจเกิดขึ้น สหายทั้งหลายนำมาซึ่งความสุข ดังนี้ แต่ทรงห้ามไม่ให้คบคนชั่วเป็นมิตร สอนให้คบกัลยาณชนคนดี เมื่อได้กัลยาณมิตรแล้วให้หมั่นบำเพ็ญมิตรธรรมต่อกัน ดังพรรณนามาแล้วนั้น การทำความสงเคราะห์ผู้น้อย

ด้วยการเฉลี่ยแบ่งปันสรรพพัสดุที่ควรเฉลี่ยให้ในคราวที่ควรให้ เช่น ปูนบำเหน็จให้แก่ผู้ทำความชอบ เพื่อให้มีอุตสาหะประกอบคุณความดียิ่งขึ้นไป หรือให้เงินเดือนแก่ผู้ที่ทำการงานในความปกครองสมควรแก่หน้าที่ กล่าววาจาดีเป็นที่ดูดดื่มไว้ในใจของผู้พึ่ง ประพฤติตนเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลังตลอดจนเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือล่วงลับไปแล้ว ไม่เอนเอียงเที่ยงธรรมเป็นอันดี ประพฤติกัลยาณวิธีให้เป็นประโยชน์แก่ผู้น้อยเป็นเนืองนิตย์รวมเรียกว่า สังคหธรรม คุณข้อนี้เป็นเครื่องมือของผู้ใหญ่สำหรับที่จะเหนี่ยวรั้งน้ำใจผู้น้อยให้มีความสามัคคีกลมเกลียวไม่ร้าวราน เหมือนลิ่มหรือสลักแห่งรถาวัยวะ ซึ่งสำหรับยึดเหนี่ยวทัพพสัมภาระให้คุมกันเป็นรูปเกวียนและเรือนรถไม่ให้สลายไปจากกันฉะนั้น เป็นคุณสำคัญที่ท่านผู้เป็นประมุขแห่งประชุมชนนั้น ๆ จะถืออบรมให้เป็นไป สมด้วยเทศนานัยพุทธภาษิต ซึ่งตรัสไว้ในสังคหวัตถุคาถาว่า

ทานญฺจ เปยฺยวชฺชญฺจ อตฺถจริยา จ ยา อิธ
สมานตฺตตา จ ธมฺเมสุ ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ
เอเต โข สงฺคหา โลเก รถสฺสาณีว ยายโต

เป็นต้น ความว่าคุณธรรม ๔ ประการนี้ คือการให้แก่บุคคลที่ควรให้ประการหนึ่ง กล่าววาจาเป็นที่ดูดดื่มปลื้มใจแก่ผู้สดับประการหนึ่ง ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ประการหนึ่ง ความวางตนเสมอในธรรมทั้งหลายตามสมควรแก่คุณและโทษของบุคคลนั้น ๆ ประการหนึ่ง เป็นสังคหวิธีเครื่องคุมโลกให้เป็นไปเพื่อความเจริญ ประดุจลิ่มอันจีมเพลารถและทัพพสัมภาระทั้งหมดให้ติดกันเป็นอันดี นำรถให้แล่นไปสู่ที่ต่าง ๆ ได้ฉะนั้น ความเป็นผู้

อุปการคุณของผู้ใหญ่ที่ได้มีอยู่แก่ตนตั้งต้นแต่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดถึงเจ้านายและผู้อื่นซึ่งมีอุปการะ ยิ่งขึ้นไปจนถึงความหยั่งรู้พระคุณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์เป็นที่สุดแล้ว และพยายามแสวงหาโอกาสทำคุณานุคุณของท่านนั้น ๆ ให้ปรากฏประชุมชนตามกำลังและความสามารถที่จะทำได้ เรียกว่ากตัญญูกตเวทิตาธรรม คุณข้อนี้เป็นหน้าที่ของผู้ซึ่งได้รับอุปการคุณเกื้อหนุนจากผู้อื่นในตอนต้นแล้ว พึงขวนขวายอบรมให้เป็นไป เป็นธรรมมีคุณานิสงส์อันยิ่งใหญ่ สุดที่จะนับจะคณา เพราะสามารถให้ผลเป็นพิเศษทั้งในปัจจุบันและสัมปรายภพ อนึ่ง เมื่อมีมั่นอยู่ในผู้ใดส่อนิสัยว่าเป็นสาธุชนคนที่ดีงาม ต้องตามสุภาษิตคาถาว่า "**นิมิตฺตํ สาธุรูปานํ กตญฺญูกตเวทิตา**" ความว่า ความกตัญญูกตเวทีเป็นนิมิตเครื่องหมายของคนดี ดังนี้ ธรรม ๔ ประการ มีญาติธรรม เป็นต้น มีกตัญญูกตเวทิตาธรรมเป็นที่สุดแล้ว มีความบรรยายสังเขปดังวิสัชนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

ตรุณานุศาสน์

นิพนธ์ของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสรมหาเถระ

นี่แลเจ้าเหล่าบรรดาสานุศิษย์ อุตส่าห์คิดหัดลายมือหนังสือเขียน
ท่องบ่นการวิชาตั้งหน้าเพียร ถ้าหมั่นเรียนสามปีคงดีนา
อันการเที่ยวการเตร่ทำเฉไฉ มันไม่ได้ความรู้พ่อหนูจ๋า
ขาดประโยชน์เสียเปล่า ๆ ไม่เข้ายา มีแต่เขาแช่งด่าแทบทุกวัน
แม้นเที่ยวเล่นคบเพื่อนข้างคนเก่ง เป็นนักเลงข้างตีดีขยัน
มักเจ็บตัวทั้งได้อายเพื่อนชายกัน ถ้าตีพั่นเขาได้ชอบใจตน
ที่ท่านมียศถาบรรดาศักดิ์ เขารู้จักตัวเจ้าตามนุสนธิ์
จะจับตัวจำคุกให้ทุกข์ทน แล้วจ่ายออกทุบถนนให้คนเดิน
ข้างบิดรมารดาและพวกพ้อง จะพลอยต้องเสียทรัพย์ดูขวยเขิน
อันทรัพย์นี้หายากลำบากเกิน ต้องเที่ยวเดินขวนขวายจึงได้มา
จำพวกหนึ่งนักเลงผ่ายเจ้าชู้ เที่ยวไปดูหญิงที่ดี ๆ หนา
ไม่ได้สมดังอารมณ์เจตนา แวะเข้าหาหญิงสำเพ็งมันเก่งครัน
บ้างก็เจ็บบ้างก็ปวดหน้าทุเรศ ทุกข์เทวศแสนโศกโรคกระสัน
ต้องเสียค่าหยูกยาสารพัน ไม่เป็นอันจะหากินดูสิ้นคน

นี่แลเจ้าบรรดาสานุศิษย์ จงตั้งจิตหัดวิชาไว้หาผล
จะได้เป็นความรู้อยู่กับตน เอาไว้เมื่ออับจนได้พึ่งพา
อันความรู้รู้จริงถึงสิ่งเดียว แต่ให้เชี่ยวชาญแท้แน่นะจ๋า
ถึงทรัพย์มีก็ไม่สู้รู้วิชา ได้ติดตัวอาตมาจนวันตาย
อันการเที่ยวการเล่นไม่เป็นผล จะพาตนเกิดก่อข้อฉิบหาย
จงกลับจิตเสียเถิดเกิดเป็นชาย คิดขวนขวายหาความสุขอย่าซุกซน
ทั้งบิดามารดาอาจารย์ ก็จะมีหน้าตาสถาผล
จะเป็นที่พึ่งพาประชาชน เทพเจ้าชั้นบนในโลกา
ก็จะอวยพรให้ได้ความสุข ความที่ทุกข์ก็จะเบานะเจ้าหนา
ขืนทำชั่วชอบเป็นเช่นพาลา จะกวนใจมารดาครูอาจารย์
ประชาชนก็จะว่านินทาได้ ลูกของใครช่างไม่น่าสงสาร
ปล่อยให้เที่ยวปล่อยให้เล่นเป็นคนพาล ทั้งมารดาอาจารย์ได้ความอาย
นี่แลเจ้าจงจำคำเราว่า คิดอุตส่าห์ท่องบ่นหมั่นขวนขวาย
หาวิชาไว้สำหรับประดับกาย ไม่เสียแรงเกิดเป็นชายมีวิชา
อันอาจารย์คอยว่าคอยตักเตือน ไม่ให้เชือนพากเพียรเรียนศึกษา
เพราะมีจิตสมเพชเวทนา จึงคอยว่าคอยตีให้มีเพียร
หัดหนังสือนี้ก็ยากลำบากอยู่ ต้องหมั่นดูหมั่นเล่าและหมั่นเขียน
ตัวสะกดก็เล่าจำหมั่นร่ำเรียน เอาความเพียรตั้งไว้เป็นประธาน
นึกว่าเราเที่ยวเล่นไม่เป็นผล หัดวิชาสำหรับตนให้แตกฉาน
ถึงไม่เปรื่องปรีชาปัญญาญาณ พอใช้การเป็นเสมียนเขียนบัญชี

จะให้รู้ลึกล้ำต้องจำจด หมั่นกำหนดเรียนธรรมพระชินสีห์
ตัวสะกดเราก็ใช้ในบาลี ตามคำภีร์แบบเก่าเล่าเรียนกัน
ถึงปั่ญญาจะไม่ดีแต่มีเพียร หมั่นเล่าเรียนคงจะได้ไม่เหหัน
แต่ตัวปลวกนิดจ้อยน้อยเท่านั้น อุตส่าห์หมั่นทำที่อยู่ดูสบาย
เราเป็นคนควรจะเพียรหมั่นเรียนร่ำ อุตส่าห์จำจดไว้คงได้หลาย
ก็จะไม่เสียทีที่เป็นชาย ถึงจะตายก็มีชื่อคนลือชา
ถ้าพากเพียรเรียนธรรมให้โปร่งปรุ ถึงอายุล่วงลับดับสังขาร์
ก็คงได้ขึ้นสวรรค์ชั้นโลกา ไปเที่ยวชมนางฟ้าสบายใจ
ถ้าจุติจากสวรรค์พลันมาเกิด เอากำเนิดในมนุษย์อย่าสงสัย
ไม่เศรษฐีก็กษัตริย์เป็นชัดใจ คงจะได้เป็นแน่ไม่แปรปรวน
อันเยี่ยงอย่างก็มีมาแต่บาลี ตามคำภีร์พระตรัสชัดถี่ถ้วน
จะชักมาให้เห็นความตามกระบวน พอให้ชวนดวงจิตคิดศรัทธา

ยังมีพราหมณ์นามใดไม่ปรากฏ พระสุคตท่านตรัสเทศนา
ครั้งพระพุทธกะกุสนธ์มีชนมา มีบุตราผู้หนึ่งอันพึงใจ
ชัณษาอายุได้เจ็ดปี เรียนคำภีร์ไตร เพทพิเศษไสย
จนชำนิชำนาญชาญในใจ แล้วจึงได้ผนวชบวชเป็นเณร
หมั่นพากเพียรเรียนธรรมคำสุคต ปรุโปร่งหมดบวชเป็นพระมหาเถร
หมั่นฝึกตนปรนนิบัติจนจัดเจน ครั้นสิ้นเกณฑ์ถึงกาลกิริยา
ได้กำเนิดขึ้นไปเกิดบนสวรรค์ อยู่ที่ชั้นในดาวดึงสา
วิมานทองผ่องผาดสะอาดตา สูงสิบห้าเส้นถ้วนดูยวนใจ

มีนางฟ้าแปดหมื่นหน้าชื่นจิต อีกภูษิตทรงดีจะมีไหน
ล้วนแต่แก้วกาญจนะงามประไพ นึกสิ่งใดสมหวังดังมโน
เพราะกุศลเมื่อตนเป็นมนุษย์ หมั่นเรียนพุทธวะจะนาไว้อะโข
ได้สมบัติสวยสิ้นล้วนภิญโญ เป็นที่ชื่นแก่มโนเทพดา
ครั้นพระพุทธเจ้าเรามาตรัส มาอุบัติเกิดเป็นมนุสสา
ก็ได้ที่เศรษฐีมีบุญญา มั่งมีทรัพย์คณนาสิบห้าเกวียน
ทั้งผู้คนช้างม้านาวารถ แต่กำหนดสิ่งละพันไม่หันเหียน
มีสาวน้อยคอยนั่งระวังเวียน ดูท่วงทีแนบเนียนล้วนพึงชม
มีภรรยาไม่น้อยถึงร้อยห้า ทั้งท่วงทีกิริยาก็สวยสม
ล้วนอายุสิบห้าน่านิยม เศรษฐีนั้นเชยชมสำราญใจ
นี่แลเจ้าเรื่องราวก็มีมา เราพรรณนาจะให้แจ้งแถลงไข
พอเป็นเครื่องเรืองปัญญารักษาใจ อย่าไถลหมั่นเรียนพากเพียรนา
แม้นดับจิตก็คงได้ไปสวรรค์ เราไม่สรรเสกแสร้งแกล้งมุสา
ครั้นจุติจากสวรรค์ชั้นโลกา คงลงมาเป็นเศรษฐีมั่งมีครัน
ควรจะจดควรจะจำคำเรากล่าว อันเรื่องราวมีแน่ไม่แปรผัน
ในเอกะนิบาตปราชญ์รำพัน พระจอมธรรมม์เทศนาในป่ารัง
อันคบพาลพาลาปัญญาต่ำ มีแต่นำไม่ให้จิตคิดหน้าหลัง
เอาแต่มืดโมหะเข้าปะปั่ง ให้คลุ้มคลั่งชกกันตะบันไป
อันคบพาลพาลาปัญญาโฉด จะชักพาหาประโยชน์อย่าสงสัย
อันเรื่องราวบาลีมีถมไป กล่าวไว้ในทีปนีก็มีมา

แต่เดิมที่ยังมีกรุงกษัตริย์ นามบัญญัติพิมพิสารผู้หาญกล้า
ครองนครราชคฤห์มหึมา ทั้งข้าเฝ้าเสวกาก็มากครัน
ทรงมีพระราชบุตรสุดสวาท นามอชาตศัตรูดูคมสัน
เป็นที่โปรดขององค์พระทรงธรรม์ กุมารนั้นทีนิสัยได้โสดา
วันหนึ่งทรงยูรยาตรประพาสสวน แต่แล้วล้วนมหาดเล็กพวกเด็กหา
เข้าแวดล้อมพร้อมเพรียงเคียงกันมา เที่ยวชมดอกพฤกษาสำราญใจ
อันเรื่องนี้หยุดไว้ยังไม่กล่าว จะสืบสาวความข้อต่อกันใหม่
กล่าวถึงพระพุทธองค์ทรงไตร ประทับในพระนิเวศน์เชตุพน
ฝ่ายภิกษุเทวทัตอันธพาล ขอวัตถุห้าประการตามนุสนธิ์
พระไม่ทรงยอมให้ขัดใจตน ดวงกมลวุ่นวายด้วยใจพาล
จะคิดทำร้ายองค์ผู้ทรงภพ พระไม่คบเข้าชิดจิตสมาน
ครั้นอยู่มาในทิวาสมัยกาล แปลงตัวเป็นกุมารงามโสภา
ล้วนประดับด้วยงูดูวิตถาร เป็นสังวาลเทริดล้ำขำเลขา
กุมารแปลงแน่งน้อยเหาะลอยมา เข้าไปหานั่งบนเพลาเจ้ากุมาร
ฝ่ายเจ้าอชาตศัตรูผู้หน่อไทย ตกพระทัยกลัวประหม่าน่าสงสาร
ทั้งกลัวงูกลัวคนละลนละลาน มหาดเล็กวิ่งพล่านเพราะกลัวตาย
พระเทวทัตเห็นพระกุมารกลัว ก็เปลี่ยนตัวรูปกุมารบันดาลหาย
กลับคืนเป็นพระสงฆ์ดำรงกาย. ด้วยจิตหมายจะให้ชื่อตนลือชา
จึงปลอบโยนพระกุมารว่าหลานรัก อย่ากลัวนักเลยหนอพ่อหนูจ๋า
เราเป็นพระดอกมิใช่ใครอื่นมา เจตนาจะบอกลาภจงทราบความ

พระราชกุมารจึงปราศรัย　　ลาภอะไรนะเจ้าขาข้าขอถาม
เทวทัตได้ท่าไม่ช้าความ　　จึงบอกตามที่ตนตรองทำนองพาล
ธรรมดาเกิดมาเป็นมนุษย์　　ยังแรกรุ่นบริสุทธิ์เกษมสานต์
เหตุไฉนนิ่งไว้ไม่คิดการ　　เอาสมบัติพัสถานแทนบิดา
พวกมนุษย์เกิดกันทุกวันนี้　　จะว่าที่เป็นกษัตริย์หนาเจ้าหนา
แต่หนุ่ม ๆ จึงจะดีเปรื่องปรีชา　　แม้นชราแล้วเห็นไม่เป็นการ
ถ้าบิดาถึงกรรมทำลายขันธ์　　สมบัตินั้นจะเป็นอื่นหนาเจ้าหลาน
ถ้าอยากได้อย่าทิ้งไว้นาน　　เร่งคิดการฆ่าบิดาเอาธานี
อันตัวเราก็จะคิดเป็นพระเจ้า　　จะจับเอาพุทธชินสีห์
พระโคดมมาประหารชีวี　　แล้วเรานี้จะเป็นองค์ดำรงแทน
หน่อนรินทร์ยินถ้อยเทวทัต　　โสมนัสล้นเหลือเชื่อแบบแผน
พระปรีชาสามารถยังขาดแคลน　　มุ่งจะแทนพระบิดาครองธานี
เทวทัตสอนเสร็จระเห็จเหาะ　　หมายจำเพาะคืนหลังยังถิ่นที่
หน่อกษัตริย์มุ่งหน้ากลับธานี　　ถึงบุรีทรงนึกจินตนา
รุ่งราตรีถึงที่จะเข้าเฝ้า　　เอาพระแสงเหน็บเข้าในภูษา
ตรงขึ้นสู่ที่เฝ้าเจ้าพารา　　เสวกามาตย์ล้อมอยู่พร้อมกัน
เห็นท่วงทีหน่อนรินทร์ผิดกว่าเก่า　　ต่างตรูเข้าจับไว้ไม่เหหัน
ค้นพระแสงได้เห็นเป็นสำคัญ　　จึงพากันคุมมาหน้าพระลาน
กราบบังคมทูลความไปตามเหตุ　　ขัตติเยศร์เห็นบุตรสุดสงสาร

เขาคุมตัวมัดมาหน้าพระลาน จึงเอื้อนพระโองการตรัสถามไป
ว่าเหตุการณ์ฉันใดไฉนเล่า พวกข้าเฝ้าทูลแจ้งแถลงไข
ขอเดชะพระกุมารผู้ชาญชัย เห็นบพระแสงมาในภูษาทรง
ด้วยมุ่งร้ายหมายจะฆ่าผ่าพระบาท แย่งเอาราชสมบัติโดยประสงค์
จะครอบครองแว่นแคว้นแทนพระองค์ ขอได้ทรงทราบเบื้องพระบาทา
พิมพิสารบี่ตุรงค์ได้ทรงพึ่ง ทรงยับยั้งพระทัยไม่โทษา
เห็นโอรสยังเขลาเยาว์บั่ญญา กลับทรงพระเมตตาโปรดปรานี
จึงตรัสปลอบพระกุมารไปทันใด ไม่ต้องคิดอื่นไกลดอกโฉมศรี
อันสมบัติวัตถาทั้งธานี บิดานี้ยอมมอบให้ครอบครอง
จงเลิกคิดเช่นฆ่าพยาบาท เสวยราชย์ราชันอย่าได้หมอง
พระกุมารสมจิตที่คิดปอง ได้ครอบครองพาราไม่ช้าวัน
พออาจารย์เทวทัตมาเข้าเฝ้า จึงเรียนเล่าทันทีว่าดีฉัน
ได้สมหวังดังจิตที่คิดกัน ไม่ต้องทันฆ่าบิดาได้ธานี
เทวทัตเตือนว่าอย่าไว้ใจ ถ้าต่อไปมีแสร้งแกล้งเสียดสี
พระบิดาหลงกลพวกมนตรี จะจับเข้าล้างชีวีอย่าเบาความ
ถ้ากระไรจับบิดาฆ่าเสียเถิด จะประเสริฐยิ่งยศหมดเสี้ยนหนาม
กษัตริย์หนุ่มเชื่อคำก็ทำตาม ตรัสสั่งความว่าเหวยเฮ้ยเสนี
เร่งไปจับพระบิดาใส่ตรุขัง คอยระวังคุมไว้อย่าให้หนี
ฝ่ายอำมาตย์รับราชวาที มาถึงที่พระบิดาทูลอาการ

เล่าแถลงแจ้งความตามรับสั่ง พระทรงฟังตรองตรึกนึกสงสาร
จึงเผยโอษฐ์พจนาบัญชาการ อย่านิ่งนานจับเรามัดเอาไป
ฝ่ายอำมาตย์ได้ทีรีเข้าจับ คุมกำกับมาหาช้าไม่
นำเข้าใส่ตรุขังริมวังใน จะเล่าไปเห็นว่าจะช้ากาล
อันเรื่องนี้มีพิศดารอยู่ ในแบบครูที่ปันชี้หลักฐาน
เชิญตรวจดูได้ตามใบลาน มีนิทานถี่ถ้วนไม่ปรวนแปร
ฉันชักมาว่าไว้แต่โดยย่อ พอเป็นข้อแนะความตามกระแส
สำหรับเตือนจิตใจมิให้แช ให้แน่วแน่ประพฤติยึดความดี
พิมพิสารทรมานติดตรุขัง จนกระทั่งสิ้นพระชนม์ป่นเป็นผี
เพราะบุตรคบพาลาพาอัปรีย์ ยุให้ล้างชีวีบิดาตน
อันการคบคนพาลสันดานต่ำ มีแต่นำให้อัปรีย์ไม่มีผล
ถึงผู้ใดในโอฆโลกมณฑล คุณจะล้นกว่าบิดาหาไม่เลย
พระยาอชาตศัตรูผู้ยิ่งใหญ่ ควรจะได้โสดานิจจาเอ๋ย
เพราะคบพาลพาพิบัติตัดเสียเลย ต้องไปเชยเตโชโลหกุมภี
นี่แหละเจ้าเหล่าบรรดาสานุศิษย์ จงเร่งคิดหลีกพาลสันดานผี
อย่าร่วมรักคบค้าสามัคคี ความอัปรีย์จะกินตนเพราะคนพาล
จงคบแต่นักปราชญ์ฉลาดล้ำ ที่จะนำทางให้ผ่องไพศาล
ถึงจะอยู่ในโลกโอฆกันดาร ก็สำราญฤทัยไม่ร้อนรน
ท่านสั่งสอนการดีไม่มีโทษ ล้วนประโยชน์อย่างยิ่งสิ่งกุศล

สั่งสอนคำพระทศพล อกุศลสามอย่างจงห่างไกล
คือชั่วกายชั่วใจและวาจา จงอุตส่าห์สละละให้ได้
ตั้งขันติไว้เป็นที่รักษาใจ ผู้ใดเขาจะว่านินทาตน
จงอดจิตเสียอย่าเคืองเรื่องเหลวไหล ไม่ชอบใจเขาก็ว่านินทาบ่น
อันฝูงสัตว์เกิดมาในสากล จะให้พ้นคนชังอย่าหวังเลย
อย่าว่าแต่พวกเราเหล่ามนุษย์ ถึงเทพบุตรในสวรรค์นะท่านเอ๋ย
มีวิมานกาญจนาน่าสะเบย เผ้าชมเชยนางสวรรค์สำราญใจ
ยังมีผู้นินทาว่านั่นนี่ เราท่านนี้หรือจะพ้นอย่าสงสัย
เหมือนเงาติดตามตนทุกคนไป ที่จะได้ละเว้นเป็นไม่มี
พระอาทิตย์มีคุณแก่ฝูงสัตว์ ท่านเดินรอบจังหวัดโลกวิถี
อันฝูงสัตว์ในจังหวัดปัฐพี ได้พึ่งพาบารมีเที่ยวหากิน
บ้างทำไร่ไถนาและค้าขาย เที่ยวจ้างบ่ายเลี้ยงชีวิตนิจศิล
ประกอบกิจนานาเป็นอาจิณ พอได้กินเลี้ยงชีวิตทุกวี่วัน
ถ้าแม้นท่านมิได้เดินตามเหลี่ยมเขา ในโลกเราก็จะมืดแสนมหันต์
จะหากินก็ยากลำบากครัน คุณท่านนั้นเหลือล้นพ้นประมาณ
ยังมีผู้นินทาว่านั่นนี่ ถ้าแดดมีหรือก็ว่าร้อนกล้าหาญ
แม้นไม่มีหรือก็ว่าน่ารำคาญ จะทำการตากสิ่งใดแดดไม่มี
ต่างบ่นว่าตามประสาวิสัยเขา นี่แลเราท่านพึงรู้โลกวิถี
ถึงเขาด่าว่าสิ่งใดทำใจดี เอาขันตีเข้ามาใช้ข่มใจตน

อย่าว่าแต่เราท่านชั้นมนุษย์ แม้องค์พุทธผู้พิเศษกิเลสหล่น
ยังมีผู้นินทาในสากล แต่ท่านทนตั้งมั่นในขันตี
สมัยหนึ่งพระองค์ผู้ทรงภพ นราสภล้ำเลิศประเสริฐศรี
พาพระสงฆ์เสด็จออกนอกธานี จากบุรีราชคฤห์พระนคร
ตรงไปบ้านนาลันทชนบท สงฆ์ทั้งหมดเรียบร้อยตามคำสอน
มีครูหนึ่งตามติดพวกศิษย์จร ตามเสด็จชินวรเบื้องหลังมา
นามบัญญัติชื่อว่าสุปปิยะ เป็นมิจฉาทัศนะคอยอิจฉา
มีลูกศิษย์ห้าร้อยพลอยเดินมา สุปปิยะปริพาชกเห็นองค์
พระโคดมผู้บรมโลกเชษฐ์ งามวิเศษสวยสง่าพาหมู่สงฆ์
ล้วนร้อยเรียบมีระเบียบทุก ๆ องค์ ดังหมู่หงษ์เหมะราชน่ายินดี
แลดูศิษย์อาตมาช่างน่าชัง พะรุงพะรังหยาบช้าน่าบัดสี
หิ้วกระบอกแบกกระบุงยุ่งเต็มที่ เสียงอึงมี่พูดกันสนั่นมา
พระพุทธองค์พาพระสงฆ์ห้าร้อยถ้วน มาถึงสวนไม้มะม่วงล่วงทางป่า
พอพลบค่ำย่ำแสงสุริยา จึงทรงพาสงฆ์หยุดพักพลัน
สุปปิยะเห็นพระองค์พาสงฆ์พัก จึงพาศิษย์เข้าสำนักในสวนขวัญ
จะเดินทางต่อไปเกรงภัยกัน พระทรงธรรมพักที่ไหนภัยไม่มี
ก็พาศิษย์หยุดนอนอ่อนพับ บ้างก็หลับกรนครางเหมือนอย่างผี
เอามือเท้าป่ายศีรษะปะนาภี บ้างผ้าผ่อนไม่มีติดกายา
เวลาดึกสุปปิยะนึกสงสัย เอ๊ะไฉนจึงสงัดเงียบหนักหนา

ไม่ได้ยินไอจามตามสัญญา ช่างเงียบเหงานักหนาไม่ได้การ
หรือว่าพระสมณะจะพาศิษย์ หนีไม่คิดห่วงพะวงนึกสงสาร
จุดเทียนย่องส่องดูรู้อาการ เห็นพระผู้ทรงญาณจอมมุนี
บรรทมโดยสิงหะแบบพระพุทธ บริสุทธิ์ไสยาสง่าศรี
โมคคัลลาน์สารีบุตรดุษณี จำวัดอยู่ข้างที่พระบรรทม
มีมือเท้าวางเรียบระเบียบพระ ไม่เกะกะหยามหยาบสุภาพสม
ใครเห็นเป็นสง่าน่านิยม เกิดชื่นชมดวงจิตคิดศรัทธา
สุปปิยะปริพาชกคนโฉด มุ่งมาโนชแต่จะคิดริษยา
นั่งติพระพุทธเจ้าเฝ้านินทา พรรณนาความร้ายใส่พระองค์
พรหมทัตมาณพผู้เป็นศิษย์ เห็นความคิดของอาจารย์เป็นพาลหลง
ส่วนตัวเขานั้นไซร้มีใจตรง ก็สรรเสริญคุณองค์พระทศพล
อาจารย์ศิษย์คิดเห็นไม่ตรงกัน เนื้อความนั้นรู้แจ้งทุกแห่งหน
สงฆ์ทั้งหลายทราบความตามยุบล กราบทูลพระทศพลตามรู้มา
สมเด็จพระพุทธองค์ทรงดำรัส บัณฑูรตรัสพระสัทธรรมเทศนา
ดูก่อนสงฆ์สรรเสริญกับนินทา คนเกิดมาจะเว้นเป็นไม่มี
ที่ชังกันก็นินทาว่าร้ายใส่ ล้วนแต่ไม่ดีงามความบัดสี
ที่รักกันไม่นินทาว่าแต่ดี สรรเสริญตามความที่ตนพอใจ
นี่แน่สงฆ์ทั้งมวลทุกถ้วนหน้า จงรักษาจิตให้มั่นอย่าหวั่นไหว
ถึงเขาด่าว่าบ้างก็ช่างใคร จงอดใจอย่าได้เคืองเครื่องราคี

สำรวมจิตเอี่ยมเอกอุเบกขา ใครด่าว่าผิด ๆ คิดเสียดสี
พึงตั้งใจไว้ให้มั่นในขันตี ถึงเขาว่าเราดีอย่าชื่นชม
ที่ว่าชั่วก็อย่ามัวไปเคืองขัด เร่งกำจัดโทษะมานะข่ม
ควรคิดเห็นว่าเป็นแต่เพียงลม ระงับข่มจิตได้เป็นการดี
นี่แหละหนาเราท่านวิจารณ์ดู บรมครูพระมุนินทร์ชินสีห์
สุปปิยะยังนินทาว่าไม่ดี ทำไมกับเรานี้ปุถุชน
สุภาษิตเรื่องนี้ที่จะขัด กลอนไม่พัดความก็ย่อข้อนุสนธิ์
ท่านผู้ปราชญ์เมธีกวีชน แม้นได้ยลอย่าติตำหนิเลย
ฉันเพิ่งแรกแต่งอักษรกลอนยังขัด เริ่มฝึกหัดยังไม่ชาญนะท่านเอ๋ย
ถ้าผิดพลั้งบ้างหนาอย่าว่าเลย โปรดอย่าเฉยแก้ไขเสียให้ดี
ข้าพเจ้าแต่งกลอนไว้สอนสั่ง ดวงจิตตั้งหวังนิพพานบุรีศรี
แม้นยังไปไม่ถึงเมืองมณี ความไม่ดีอย่าให้พบประสบนา
ถ้าแม้นเกิดเป็นมนุษย์บุรุษชาติ ให้เปรื่องปราชญ์เชี่ยวชาญการศึกษา
ให้รู้จบการในโอฆโลกโลกา ทั้งสติปัญญาให้ยิ่งคน
วิริยขันติให้มีหมด จงปรากฏเกียรติแจ้งทุกแห่งหน
อีกสมบัติช้างม้านาวาคน ทั้งทรัพย์สินอย่าให้จนเกลื่อนกล่นมา
มีภรรยาขอให้สวยทั้งรวยทรัพย์ ให้งามสรรพยอดเสน่ห์ดังเลขา
ทั้งรูปทรงเอี่ยมสำอางอย่าสีดา แม้นใครได้ทัศนาให้น่าชม
ถึงชายใดจะมาเกี้ยวพูดเลี้ยวลด แต่จิตหล่อนอย่าให้คดไปสู่สม

ให้เป็นหนึ่งฉันคนเดียวอยู่เกลียวกลม ทั้งคารมขอให้เพราะเสนาะใจ
ที่ปากกล้าด่าทอไม่ขอพบ ให้หลีกหลบอย่าได้คิดพิสมัย
ที่เป็นคู่ขอให้น้องต้องในใจ จะทำการสิ่งใดให้ถูกกัน
ซึ่งความที่ปรารถนามาทั้งนี้ ขอจงมีจริง ๆ ทุกสิ่งสรรพ์
ให้ได้เหมือนตามคำเรารำพัน จงเกิดมีแก่ฉันทุกชาตินา
อันตัวฉันผู้ประพันธ์นิพนธ์พจน์ แต่ทรงพรตห้าปีสี่วะสา
พุทธสรเป็นชื่อคือฉายา ได้คิดแต่งคำสุภาษิตสอนใจ
ก็พอจบขึ้นค่ำในปีขาล วันอังคารเดือนแปดสนองไข
ท่านทั้งปวงหมั่นอ่านให้ชาญใจ เอาเก็บไว้ปฏิบัติคหัฐเอย.

ตรุณานุศาสน์

จบเสาวภาคย์พจน์ถ้อย คำขาน
ตรุณานุศาสน์นามขาน ชื่อชี้
หวังประโยชน์แก่กุมาร จงหมั่น จำเฮย
จะประเสริฐในชาตินี้ ผ่องพ้นภัยพาล

เทวสงคห

ทำกระเป๋าหนังให้เป็นมัน

เอาไข่ขาวตีให้แตกทาแล้วขัดด้วยขี้ผึ้ง ซึ่งประสมกับน้ำมันสนเสร็จแล้วใช้ผ้านุ่ม ๆ ถูจนเป็นเงางาม

ทำกระจกให้เป็นฝ้าขาว

ล้างให้สะอาดและเช็ดให้แห้งเสียก่อน จึงเอาดีเกลือฝรั่งหรือสารส้มละลายกับเหล้า เบียร์ เอาฟองน้ำชุบยานี้ทาให้ทั่วกันดีแล้ว ทิ้งไว้จนกว่าจะแห้ง กระจกนั้นจะเป็นฝ้าขาวสะอาดตา

รอยเปื้อนไขสัตว์หรือน้ำมัน

จงเอาผงชอล์คหรือแมกนีเซียมโรยตรงรอยเปื้อนแล้ว เอาเตารีดติดไฟพออุ่น ๆ รีดบนผงชอล์คหรือแมกนีเซียมนั้น รอยเปื้อนจะหายไปทันที

กรรไกรทื่อ

มือขวาถือกรรไกร มือซ้ายถือเข็มเย็บผ้า แล้วบีบกรรไกรตัดเข็มนั้น เข็มจะลื่นค่อย ๆ เลื่อนไปจนสุดปลายกรรไกร ทำอย่างนี้หลาย ๆ หน กรรไกรจะกลับคมขึ้นได้อีก

วิธีซักกำมะหยี่

จงเอาฟองน้ำสบู่อุ่น ๆ ซัก และอย่าบิดเช่นผ้าธรรมดา ควรเอาเตารีดหรือของหนัก ๆ ทับ เอาน้ำออกเสีย เสร็จแล้วจงคลี่และสบัดเสียก่อน จึงเอาด้านข้างไม่มีขนขึ้นอังไฟจนแห้ง

เก็บไข่

ถ้าเอาน้ำมะพร้าวหรือน้ำมันหมูเช็ดให้ทั่วแล้ว จะรักษาให้ไข่เสียช้ากว่าธรรมดา

รักษาเข็มให้สะอาด

เย็บเป็นถุงเล็ก ๆ จะทำให้งามอย่างไรก็ตามชอบใจ ยัดกาแฟผงแห้ง ๆ ให้เต็มแน่นใช้เป็นที่ปักเข็มต่าง ๆ สนิมจะไม่รบกวนเข็มนั้นเลย

ถูพื้นเรือน

อย่าใช้โซดาถูพื้นเลยจะเสีย จงใช้น้ำมันก๊าสเล็กน้อย เติมลงในน้ำธรรมดาใช้ถูจะดีกว่า และจะเป็นยาป้องกันเชื้อโรคอีกด้วย

ยาขัดพื้นให้เป็นมัน

แอมโมเนีย 1 ส่วน ขี้ผึ้งอย่างแท้ 1 ส่วน น้ำมันสน 1 ส่วน ปนเคี่ยวให้เข้ากันดี ใช้ขัดพื้นเรือนเป็นมันดี

พื้นเปื้อนสี

จงเอาขี้ผึ้งขาวตั้งไฟให้ละลายเทลงตรงที่หยดเปื้อน แล้วใช้ผ้าชุบน้ำอุ่น ๆ เช็ดถูสีจะหลุดง่าย

ป้องกันสัตว์ที่ที่นอน

ถ้าเอาการบูรบ่นจนเป็นผงแล้วโรยไว้ที่ใต้ที่นอน มด ปลวก และเลือดจะไม่มารบกวนเลย

วิธีไล่ยุง

เอาการบูรใส่กระป๋องบุหรี่ตั้งบนไฟ พอควันขึ้นจงโบกควันให้ทั่วห้อง ยุงจะหนีหมด

รักษาความสดชื่นของดอกไม้

เสี้ยมก้านเสียให้แหลม แล้วปักลงในหัวมันฝรั่ง ความสดจะทนอยู่นาน หรือถ้าเอาโซดาไบคาร์บอเนทใส่ปนลงไปในน้ำสักเล็กน้อย แล้วเอาก้านดอกไม้แช่ลงไป ความสดจะคงทนอยู่ได้นาน

วิธีเหลาดินสอ

เหลาให้เป็นอย่างปากเป็ด เมื่อเขียนจะทู่ช้า ทั้งเขียนตัวอักษรมีเส้นเล็กเส้นใหญ่ดีด้วย

ยาขัดทองเหลืองทองขาว

ใช้อิฐผุ ๆ ป่นให้ละเอียดผสมกับน้ำมันสน หรือน้ำมันก๊าสและกากด่างหรือขี้เถ้า จะใช้ขัดเครื่องเงินและนากก็ได้

วิธีล้างเครื่องแก้ว

เครื่องแก้วทุกชนิดใช้โซดา เกลือหรือน้ำอุ่นล้าง จะสะอาดดีกว่าใช้สบู่หรือสิ่งอื่น

ล้างช้อนส้อมนิเกิล

หั่นสบู่ลงในน้ำธรรมดาพอสมควร เทโซดาลงไปสักหยิบมือ ใส่ภาชนะตั้งไฟ เอาช้อนส้อมใส่ลงไปด้วยพอน้ำเดือดสักครู่ ยกลงแล้วล้างช้อนส้อมด้วยน้ำธรรมดาที่กำลังร้อน ๆ อีกครั้งหนึ่ง จึงเช็ดให้แห้งด้วยผ้าขาวที่สะอาด ช้อนส้อมจะเป็นเงางามและขาวดี

เตารีดเป็นสนิม

เอาผ้ามาสองผืน ห่อขี้ผึ้งเข้าผืนหนึ่ง อีกผืนหนึ่งเอาเกลือป่นโรยแล้วเอาเตากำลังร้อน ๆ รีดลงบนห่อขี้ผึ้งก่อน จึงเอารีดผ้าโรยเกลือครั้งหลังสนิมจะหลุดหมด และเตารีดนั้นจะเงางาม

โต๊ะเป็นรอยด่าง

โต๊ะไม้ที่ขัดเป็นเงานั้น จงระวังอย่าเอาถ้วยหรือจานชามที่มีน้ำร้อนตั้งจะเป็นรอยด่างเสียสวย ถ้าหากไปตั้งเข้าและมีรอยเกิดขึ้นจงใช้น้ำมันทา—

ปุ๋ยต้นไม้

ดินประสิวใส่โคนต้นไม้เป็นปุ๋ยดี

ทำให้ถ่านติดไฟดี

ก่อนใช้จงเอาน้ำเกลือค่อย ๆ ราดให้ทั่ว แล้วทิ้งไว้ให้แห้ง เมื่อติดไฟแล้วจะลุกโชนและทนทาน

ทำให้มีดคมนาน

เผาตัวมีดเสียให้ร้อน กดตรงคมลงบนก้อนครั่งในขณะที่กำลังร้อนก้อนครั่งจะละลาย ให้ทำดังนี้ซ้ำ ๆ กัน จนครั่งไม่ละลายแล้วหยุด มีดนั้นจะคงความคมอยู่ได้ช้านาน

ด้ามหลุด

เอาอิฐมาทำให้เป็นผงผสมกับยางสนอย่างละเท่า ๆ กัน กรอกลงในรูด้ามมีดให้เต็มเอากั้นมีดเผาไฟให้ร้อนจัด แล้วแยงเข้าไปในรูด้ามมีดนั้นพอเย็นจะติดแน่นเหมือนเดิม

วิธีรักษาหวาย

เก้าอี้หรือเครื่องใช้ที่สานด้วยหวายให้ล้างด้วยน้ำสบู่อุ่น ๆ และใช้แปรงที่อ่อนถูให้ทั่ว แล้วล้างน้ำสบู่ออกให้หมดเอาน้ำมะนาวปนน้ำ แปรงให้ทั่วอีกครั้งหนึ่ง แล้วเอาผึ่งแดดจนแห้ง จะทำให้หวายขาวสะอาดดี

ยาระงับกลิ่นน้ำเน่า

จงทิ้งถ่านพื้นทั้งท่อนลงในน้ำ ๆ นั้นกลิ่นเหม็นจะหายไป

ทำพรมให้สะอาด

เอาสบู่สัก ๒ ออนซ์ น้ำร้อน ๒ ควอ๊ต ใส่ถังผสมให้เข้ากันใช้แปรงชุบถู และเอาผ้าสะอาด ๆ เช็ดถูอีกทีจะสะอาดดี

ขัดมุกให้สะอาด

บ่นเกลือให้ละเอียด แล้วเอาผ้านิ่ม ๆ แตะเกลือถู เสร็จแล้วเอาหนังชนิดอ่อนถูอีกที จะสะอาดหมดจดเป็นเงางามดี

ขัดเครื่องทองเหลือง

วัตถุที่ทำด้วยเครื่องทองเหลือง เมื่อสกปรกมัวคล้ำไป จงใช้เศษผ้าจุ่มน้ำแล้วบิดให้แห้งแตะซีเมนต์หรือผงอิฐถูให้ทั่ว แล้วเอาผ้าแห้ง ๆ ถูผงอิฐหรือซีเมนต์นั้นออกเสีย

ขัดเครื่องทองแดง

ทองแดงซึ่งมัวหมอง ขัดด้วยน้ำส้มอุ่น ๆ ผสมกับน้ำเล็กน้อยแล้วเช็ดด้วยผ้านุ่ม ๆ จะสอาดเป็นเงางามดี

พื้นเป็นรอยตะปู

จงเอาขี้เลื่อยผสมกับกาว แล้วยัดที่รูทิ้งไว้จนแห้ง แล้วเอากบไสเสียให้เรียบร้อย

ฝาทาสีใหม่มีกลิ่น

เอาน้ำเย็นประมาณ ๒—๓ บี๊บ เอาหญ้าแห้งใส่ลงไปบ้าง ยกไปตั้งไว้ในห้อง ที่ทาสีใหม่คืนเดียวกลิ่นจะหาย ถ้าไม่หายสนิทจงเปลี่ยนน้ำใหม่ไปตั้งอีก

ทำละมุดให้กรอบ

เอาน้ำปูนที่กินกับหมากละลายกับน้ำเปล่า ๆ ใส่ไหหรือโอ่ง แล้วเอาละมุดแช่สัก ๔—๕ วัน คะเนว่าสุก จึงเอามาล้างให้สะอาด จะรับประทานหวานกรอบและไม่มียาง แต่ละมุดนั้นควรเก็บจากต้นใหม่ ๆ และเลือกเก็บแต่ผลที่เห็นว่าแก่จัด

วิธีป้องกันตัวสัตว์กินผ้าสักหลาด

๑. จงผึ่งแดดและแปรงเสียก่อนจึงเก็บ ใช้การบูนหรือพริกไทยใส่ในที่จะเก็บ ตัวสัตว์จะไม่รบกวนเลย

๒. จงรีดทางด้านใน ถ้าจำเป็นจะต้องรีดทางด้านนอกด้วยแล้ว ก็ควรใช้ผ้าขาวบางทาบไว้ชั้นหนึ่งก่อนจึงจะดี ถ้าจะให้เกิดเงาจงเอาผ้าธรรมดาชุบน้ำบิดเอาน้ำออก ให้คงแต่ชื้น ๆ ทาบลงบนสักหลาด แล้วใช้เตารีด ๆ บนผ้าที่ทาบนั้นเสร็จแล้วนำไปผึ่งแดดจะเป็นเงางาม

ราขึ้นเสื้อผ้า

๑. ถ้าราขึ้นและผ้านั้นยังชื้นเหงื่ออยู่ จงเอาสบู่ถูและโรยด้วยผงชอล์คขยี้หลาย ๆ หน ราจะออกและนำไปซักเสีย

๒. ถ้าผ้านั้นแห้งเสียแล้ว จงเอาสบู่ น้ำข้าว น้ำมะนาว และเกลือ ผสมให้เข้ากัน ถูตรงที่ราทั้งสองด้านแล้วนำไปผึ่งแดด ถ้ายังไม่หายจงทำซ้ำอีก

การซักแพรและไหม

ให้แช่น้ำอุ่น ๆ ก่อน (อย่าใช้น้ำร้อนจัด) แล้วถูสบู่ขยำให้เป็นฟอง (อย่าขยี้) ถ้ามีรอยเปื้อนซักหายยาก ให้จุ่มน้ำเกลืออ่อน ๆ สักหลาย ๆ หน แล้วนำมาซักในน้ำที่ต้มด้วยมันฝรั่งที่เย็นแล้วให้สะอาด จึงเอาขึ้นผึ่งให้แห้ง ถ้าเป็นแพรดำให้ใช้ฟองน้ำชุบน้ำต้ม มันฝรั่งถู ถ้าใช้เตารีดให้เอาผ้าขาวทับ แล้วรีดบนผ้าขาวนั้น อย่ารีดบนเนื้อแพร จะขาดเร็ว

ผ้าเปื้อนดินน้ำมัน, น้ำมันเครื่องจักร

จงเช็ดล้างด้วยน้ำมันเบนซิน, น้ำมันกาซ, น้ำมันสลัด, น้ำมันหมู น้ำมันเนย ไว้สักหนึ่งคืน แล้วถูด้วยน้ำมันสนอีกครึ่งหนึ่ง แล้วจึงซักสบู่

เปื้อนน้ำหมาก

ใช้น้ำตาลทรายโรยลงที่ตรงเปื้อน หยดน้ำลงเล็กน้อย แปรงสีพื้นถู แล้วถูด้วยน้ำมะนาวอีกครั้ง หรือจะใช้น้ำชาแก่ ๆ หน่อยซักก็ออกได้

เป็นรา

แช่นมสดไว้สัก ๑ คืน แล้วตากให้แห้งจึงซักด้วยสบู่ หรือใช้สบู่ผสมกับน้ำข้าว และเกลือน้ำมะนาวจนเข้ากันดีแล้ว ถูทั้ง ๒ หน้า ผึ่งแดดไว้สัก ๒ นาที จึงซัก

เปื้อนเลือด

ใช้ซักด้วยน้ำชาแก่ ๆ หรือใช้น้ำใบไผ่ต้ม หรือจะแช่เกลือไว้ ๒๐ นาทีแล้วซักจะออกดี ถ้าเป็นเลือดสดซักด้วยน้ำเย็นก็ออก

ซักผ้าที่เปื้อนยางผลไม้

ใช้สารส้ม น้ำส้มสายชู หรือน้ำมะนาว

ซักผ้าสี

ก่อนที่จะนำผ้าสีหรือผ้าดอกต่าง ๆ ไปซัก ควรจะหมักไว้ในน้ำเกลือที่เค็มจัดเสียก่อนสักหนึ่งชั่วโมง เมื่อซักสีของผ้านั้นจะไม่ตก และทำให้ดอกสดขึ้นอีกด้วย

ซักผ้าปูโต๊ะที่เปื้อนน้ำชาหก

ถ้ายังเปียกอยู่จงโรยด้วยแป้งข้าวจ้าวให้ทั่ว ปล่อยไว้ให้แห้งแล้วปัดด้วยแปรงสะอาด

ซักผ้าเปื้อนหมึก

เอาผ้าที่เปื้อนหมึกนั้นแตะน้ำพอชื้น แล้วถูเกลือส้ม หรือกรดออกแซลินก็ได้

วิธีป้องกันไม่ให้ถุงเท้าขาดง่าย

เมื่อใช้ถุงเท้าเสร็จแล้ว ควรรีบซักอย่าปล่อยทิ้งไว้ ถุงจะเปื่อยและขาดเร็วถ้าถุงดำไม่ควรใช้สบู่มากนัก

วิธีป้องกันแมลงวัน

จงเอาผ้าหรือฟองน้ำชุบศาบอริก แอซิกทาตามตู้อาหารและหน้าต่างหรือตามภาชนะที่ใส่อาหาร

วิธีเช็ดกระจกเงา

ใช้เศษผ้าชุบน้ำการบูน หรือน้ำมันก๊าสเช็ดรอยเปื้อนที่กระจก

พยาธิสงเคราะห์

วิธีช่วยและพยาบาลแก้คนเป็นลมหมดสติ

๑. ให้คนเจ็บพักในที่ร่มอากาศโปร่ง อย่าให้คนมุงแน่นบังลมได้

๒. ปลดดุมเสื้อกางเกง เข็มขัด เครื่องรัดรึงตรึงตราออกให้หมด เปิดเสื้อให้ลมพัดถึงตัว

๓. ถ้าคนเจ็บหน้าซีดชีพจรอ่อน ให้คนเจ็บนอนศีรษะต่ำและให้ดมยาหอมต่าง ๆ ที่แก้ลม มีแอมโมเนีย พิมเสน ส้มมือ และยานัดถ์แก้ลมต่าง ๆ

๔. ช่วยบีบนวดให้โลหิตเดิน วิธีนวดให้นวดแต่เท้าขึ้นไปหาหน้าอก

๕. คนชีพจรเต้นแรงหน้าตาแดงตัวไม่เย็น ลมชนิดนี้โลหิตเดินแรง ต้องให้คนเจ็บนอนพิงให้ศีรษะสูง ใช้น้ำเย็นโกรกศีรษะหรือน้ำแข็งวางบนศีรษะ ให้ใช้น้ำร้อน ๆ วางนาบตามเท้า

๖. คนเป็นลมหน้าแดงหรือหน้าซีด อย่าได้กรอกยาเป็นอันขาด

๗. ช่วยทำให้มีลมหายใจ ให้คนเจ็บนอนหงายหมอนหนุนใต้ไหล่และให้ศีรษะต่ำปลดเครื่องนุ่งห่มที่รัดคอ หน้าอกออกให้หมด กดลูกคางให้ปากอ้าดึงลิ้นออกมาอย่าให้หดเข้าไปได้ ให้ดึงแขนคนเจ็บทั้งสองข้างขึ้นมาทางศีรษะ ให้ศอกกางหน้าอกแอ่น ซี่โครงผายออก จับแขนเหนือศอกนับ ๑ ๒ ๓ แล้วยกแขนคนเจ็บงอทับหน้าอกนับ ๑ ๒ ๓ ทำอย่างนี้กลับไปกลับมาจนกว่าคนเจ็บจะหายใจ

วิธีแก้คนจมน้ำ

๑. เมื่อได้พบคนจมน้ำและเอาขึ้นมาได้แล้ว ให้ปลดดุมเสื้อและกางเกงหรือเครื่องรัดรึงตรึงตรานั้นออก

๒. ให้กดลูกคางให้อ้าปาก แล้วดึงลิ้นออกมาเอานิ้วมือล้วงคอเอาผ้าเช็ดน้ำมูกน้ำลายให้หมด

๓. ให้คนเจ็บนอนคว่ำ เอาแขนของคนเจ็บหนุนหน้าผาก และเอาหมอนหรือผ้าหนุนหน้าอกให้ศีรษะต่ำลง

๔. ให้กดและบีบที่สะเอวและหลังตรงซี่โครงลอยอันล่างที่สุด เพื่อบีบรีดน้ำที่สำลักเข้าไปนั้นให้ออกมา กดอยู่นานชั่วหายใจยาว ๆ ครั้งหนึ่ง แล้วพลิกคนเจ็บให้ตะแคงข้างขวาและซ้าย กดบีบอย่างเดิมพริกไปพลิกมาจนกว่าน้ำในปอดจะไหลออกหมด

๕. เมื่อน้ำในปอดไหลออกหมดแล้ว ให้ทำวิธีช่วยให้หายใจกับให้ยาอย่างคนเป็นลม

วิธีแก้ของติดคอ

ของที่ติดคอนั้นติดได้สองทาง ติดทางหลอดอาหารไม่สู้กระไรนัก เพราะไม่ปิดหลอดลมหายใจ ถ้าติดทางหลอดลมมักเป็นเวลารับประทานแล้วหัวเราะหรือร้องไห้ สูดเอาของเข้าปอดทางหลอดลม ทำให้คนที่ของติดคอนั้นพูดไม่ได้หายใจไม่ออก ตาเหลือก ถ้าติดนานสักหน่อยตายได้ง่าย อนึ่งให้จับปากคนเจ็บนั้นอ้าออกดึงลิ้นให้แลบออกมา ถ้าเห็นสิ่งที่ติดคอให้หยิบด้วยนิ้วหรือปากคีบ หรืออะไร ๆ ก็ได้ ที่หยิบหรือเขี่ยออก

ถ้าหยิบหรือคีบเอาของที่ติดออกมาไม่ได้ ให้คนที่ของติดคอก้มศีรษะให้คอตก ให้ผู้ช่วยนั้นตบหลังใต้ต้นคอระหว่างไหล่ทั้งสองนั้น เพื่อให้ของที่ติดคอนั้นเคลื่อนออก

สิ่งที่ติดคอนั้นหลุดออกมาแล้วคนเจ็บสลบไม่หายใจ จงรีบทำวิธีช่วยให้หายใจ และให้รับประทานยาอย่างคนเป็นลม

วิธีแก้ยาเบื่อเมา

๑. ผู้ที่กินยาพิษมักมีอาการวิปริตผิดปกติ เช่น ให้ง่วงนอนหรือมีอาการชักกระสับกระส่าย พูดเพ้อไม่ได้สติ จงให้คนเจ็บรับประทานน้ำนมให้มาก ๆ หรือน้ำมะพร้าว น้ำมันถั่ว น้ำมันงา แป้งเปียก หรือน้ำนมตีกับไข่ไก่ดิบกับน้ำ ให้รับประทานน้ำชาที่ชงแก่ ๆ

๒. ถ้าปากคอลิ้นคนเจ็บมิได้ไหม้เกรียม จงช่วยล้างหรือแยงคอช่วยให้อาเจียรให้เอาเกลือ ๑ ช้อนโต๊ะละลายน้ำเย็น ๑ แก้วให้คนเจ็บดื่ม

๓. ถ้าคนเจ็บปากไหม้เกรียม จงอย่าทำให้อาเจียรและรีบให้รับประทานน้ำนม น้ำมัน หรือไข่ดิบตีกับน้ำ

๔. ถ้ามีอาการง่วงนอน จงคอยรบกวนอย่าให้หลับได้ ให้ดื่มน้ำชาที่ชงแก่ ๆ หรือกาแฟ หรือยาอาเจียรต่าง ๆ

๕. ถ้าชีพจรอ่อนหน้าซีดหมดสติ จงใช้ถุงน้ำร้อนวางตามตัว

คำอาราธนาศีล ๕

มะยง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ ฯ

คำอาราธนาพระปริต

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะ-ทุกขะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะ-ภะยะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะ-โรคะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง ฯ

คำอาราธนาธรรมตามปกติ

พรหมมา จะโลกาธิปะติ สะหัมปะติ กัตตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

คำถวายทานต่าง ๆ

ตั้งนะโม ๓ หน แล้วว่าคำถวาย

ถวายข้าวพระพุทธ

อิมัง สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง โภชะนัง อุทะกัง วะรัญจะ พุทธัสสะ เทมิ

คำแปล

ข้าพเจ้าขอถวาย ซึ่งโภชนาหาร พร้อมด้วยแกง และกับ และน้ำ อันประเสริฐ แด่พระพุทธเจ้า ฯ

ลาข้าวพระ

เสสัง มังคะลัง ยาจามิ

คำแปล

ข้าพเจ้าขอลาโภชนาหารเป็นต้น อันเป็นมงคลที่เหลือ ฯ

ถวายข้าวพระสงฆ์

อิมานิ มะยัง ภันเต สังฆะภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ สังฆะภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขะยะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งภัตเพื่อสงฆ์ กับทั้งของบริวารเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับ

ภัตเพื่อสงฆ์ กับทั้งของบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้า เพื่อประโยชน์ และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนานเทอญ ฯ

ถวายสังฆทาน

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุ- สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุโน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งภัตตาหาร กับทั้งของบริวารเหล่านี้แด่พระภิกษุสงฆ์ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับภัตตาหาร กับทั้งของบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

ถวายสังฆทานอุทิศ

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสัง- ฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุโน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัญเจวะ มาตาปิตุอาทีนัง ญาตะกานัญจะ กาละกะตานัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งเหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระภิษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่บรรดาญาติมิตร มีมารดาและบิดาเป็นต้น ที่ตายแล้วด้วย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายมตกภัต

อิมานิ มะยัง ภันเต มะตะกะภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ มะตะกะภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ข้อน้อมถวายมะตะกะภัต กับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับ มะตะกะภัต กับทั้งบริวารเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนานเทอญ ฯ (มะตะกะภัตนี้ เป็นโภชนาหารที่ทายกนิยมถวาย เพื่อประโยชน์แก่ผู้ตาย เช่นถวายในงานทำบุญ ๗ วัน ๕๐ วันเป็นต้น)

คำถวายทานสามัญ

อิทัง เม ทานัง มาตาปิตุอาทีนัง ญาตะกานัง สังวัตตะตุ มัยหัง มาตาปิตาทะโย ญาตะกา อิมัสสะ ทานัสสะ ปัตติง ละภันตุมะมะ เจตะสา

คำแปล

ทานของข้าพเจ้านี้ จงเป็นไปเพื่อญาติทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นของข้าพเจ้า ขอญาติทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้น ของข้าพเจ้าจงได้รับ

ส่วนบุญแห่งทานนี้ ตามความประสงค์ของข้าพเจ้าเทอญ ฯ (คำถวายทานนี้ไม่กำหนดเฉพาะโภชนาหารเท่านั้น จะเป็นจีวร หรือเสนาสนะ หรือเภสัชก็ได้ มีความหมายเพียงเพื่ออุทิศส่วนบุญให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว)

อีกนัยหนึ่ง จะกล่าวถวายดังต่อไปนี้ก็ได้

สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขะยาวะหัง โหตุ
สุทินนัง วะตะ เม ทานัง โพธิยา วะตะ เม โหตุ
สุทินนัง วะตะ เม ทานัง นิพพานะปัจจะโย โหตุ

คำแปล

ทานอันข้าพเจ้าถวายดีแล้วหนอ ขอจงนำซึ่งความสิ้นอาสวะกิเลสทานอันข้าพเจ้าถวายดีแล้วหนอ ขอจงเป็นไปเพื่อความตรัสรู้แก่ข้าพเจ้า

ทานอันข้าพเจ้าถวายดีแล้วหนอ ขอจงเป็นปัจจัยแก่พระนิพพาน

คำถวายสลากภัต

เอตานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ อะสุกัฏฐาเน ฐะปิตานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ เอตานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งภัตตาหาหารกับทั้งของบริวารทั้งหลาย อันตั้งไว้ ณ ที่โน้นนั้น แต่พระภิษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านั้น ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายข้าวสาร

อิมานิ มะยัง ภันเต ตัณฑุลานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ตัณฑุลานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งข้าวสาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับข้าวสาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายผ้าอาบน้ำฝน

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสิกะสาฏะกานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ วัสสิกะสาฏะกานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งผ้าอาบน้ำฝน กับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับผ้าอาบน้ำฝน กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายผ้ากฐินแบบใหม่

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง สะปะริวารัง

กะฐินะทุสสัง ปฏิคคัณหาตุ ปะฏิคคะเหตะวา จะ อิมินา ทุสเสนะ กะฐินัง อัตถะระตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งผ้ากฐิน กับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐิน กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย แลครั้นรับแล้ว จงกรานกฐินด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์ และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายผ้ากฐินแบบเก่า

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง สังฆัสสะ โอโณชะยามะ (ว่า ๓ หน)

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอถวายซึ่งผ้ากฐิน กับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ฯ

คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มะยัง ภันเต บังสุกูละจีวะรานิ สะปะริวารานิ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ ภันเต สังโฆ เอตานิ บังสุกูละ-จีวะรานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวาย ซึ่งผ้าบังสุกุลจีวรกับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าบังสุกุลจีวร กับ

ทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายเสนาสนะกุฎีวิหาร

อิมานิ มะยัง ภันเต เสนาสะนานิ อาคะตานาคะ ตัสสะ จาตุทิสัสสะ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ เสนาสะนานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งเสนาสนะเหล่านี้แด่พระภิกษุสงฆ์ ผู้อยู่ในทิศทั้งสี่ ทั้งที่มาแล้ว และยังมิได้มา ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับเสนาสนะเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายศาลาโรงธรรม

อิมัง มะยัง ภันเต สาลัง ธัมมะสะภายัง อุททิสสะ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง ธัมมะสะภาสาลัง ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งศาลานี้อุทิศเป็นธรรมสภา แด่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับธรรมสภาศาลานี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายวัจกุฎี

อิมัง มะยัง ภันเต วัจจะกุฏิง อาคะตานาคะตัสสะ จาตุทิสัสสะ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง วัจจะกุฏิง ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะ รัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งเว็จกุฎีนี้ แด่พระสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้งสี่ ทั้งที่มาแล้วและยังมิได้มา ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับเว็จกุฎีนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายสะพาน

อิมัง มะยัง ภันเต เสตุง มะหาชนัสสะ สาธาระณัตถายะ นิยยาเทมะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัสมิง เสตุมหิ นิยาทิเต สักขิโก โหตุ อิทัง เสตุทานัง อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งสะพานนี้ เพื่อสาธารณประโยชน์ แก่มหาชน ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงเป็นพยานแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ในสะพานที่ข้าพเจ้าได้มอบถวายแล้วนี้ การ

ถวายสะพานนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำถวายประทีปลอยกะทง

มะยัง อิมินา ปะทีเปนะ อะสุกายะ นัมมะทายะ นะทิยา ปุลิเน ฐิตัง มุนิโน ปาทะวะลัญชัง อะภิปูชะยามะ อะยัง ปะทีเปนะ มุนิโน ปาทะวะลัญชัสสะ ปูชา อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

คำแปล

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชา ซึ่งรอยพระพุทธบาท ที่ตั้งอยู่เหนือหาดทราย ณ แม่น้ำนัมมะทาโน้น ด้วยประทีปนี้ ขอจงเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำกรวดน้ำ

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อุปัชฌายา คุณุตตะรา
อาจาริยูปะการา จะ มาตาปิตา จะ ญาตะกา
สุริโย จันทิมา ราชา คุณะวันตา นะราปิจะ
พรหมะมารา จะ อินทา จะ โลกปาลา จะ เทวะตา
ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ มัชฌัตตา เวริกาปิจะ
สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ ปุญญานิ ปะกะตานิ เม
สุขัง จะ ติวิธัง เทนตุ ขิปปัง ปาเปถะ โว มะตัง ฯ
อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อิมินา อุทิสเสน จะ

ขิปปาหัง สุละเภ เจวะ ตัณหุปาทานะเฉทะนัง
เย สันตาเน หินา ธัมมา ยาวะ นิพพานะโต มะมัง
นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ ยัตถะ ชาโต ภะเว ภะเว
อุชุจิตตัง สะติปัญญา สัลเลโข วิริยัมหินา
มารา ละภันตุ โนกาสัง กาตุญ จะ วิริเยสุ เม
พุทธาทิปะวะโร นาโถ ธัมโม นาโถ วะรุตตะโม
นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ สังโฆ นาโถตตะโร มะมัง
เตโสตตะมานุภาเวนะ มาโรกาสัง ละภันตุ มาฯ

คำกรวดน้ำอย่างย่อ

อิทัง เม ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย ฯ

พิมพ์ที่ ร.พ. ดำรงธรรม วงเวียนเล็ก ธนบุรี
น.ส. กาญจนา อารมย์สุข ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2508

ระลึกในพระคุณ

ในงานศพคุณแม่ส้มลิ้ม วอนขอพร ได้มีท่านที่เคารพนับถือได้กรุณาร่วมกันบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม นับตั้งแต่วันมรณะตลอดมาจนถึงวันฌาปนกิจศพ คือ

วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ เจ้าภาพ
วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ ท่านเจ้าคุณพระสาสนานุรักษ์
วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ ท่านพระสมุห์ คำ อหึสโก
วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ ท่านผู้อำนวยการแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาลรถไฟ
วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ คณะมิตรสหายคุณปรียา วอนขอพร
วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ ท่านอาจารย์นิวิสน์ เสียงสืบชาติ โรงเรียนการช่างพระนคร
วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๗ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คณะบัญชี
วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๐๘ คุณพ่อไสว และคุณแม่บรรจง ถีนานนท์
วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๐๘ เจ้าภาพ
วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๘ คุณน้าบุญหลง รักสัจจะ

จงขอกราบขอบพระคุณพระคุณเจ้า และขอบคุณท่านที่กล่าวนามข้างต้นนี้ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

บุตรธิดา